

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק ייצוג הולם לעובדים עם מוגבלות בגופים ציבוריים (תיקוני חקיקה), התשע"ה–2015

מבוא

סעיף 9 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות קובע כי המדינה או מי שמעסיק יותר מ-25 עובדים ואין אצלם ייצוג הולם לבעלי מוגבלות צריכים לפעול לשינוי המצב. ואולם אין החוק קובע לא מהו ייצוג הולם ואף לא מהן הדרכים שהמעסיקים צריכים לפעול בה כדי להגיע לייצוג הולם של בעלי מוגבלות. הצעת החוק מבקשת לקבוע כי ייצוג הולם הוא 3% מכלל עובדי המדינה ו-5% מכלל המועסקים בגוף ציבורי. כמו כן, הצעת החוק מבקשת לחייב בחוק את השרים הממונים על גוף ציבורי מדי שנה בשנה על הפעולות שנקטו כדי ליישם את החובה הזאת. יש לציין כי מחקרים מלמדים ששיעור בעלי המוגבלות באוכלוסייה גבוה מ-1.5%¹. נייר זה בא לבחון את נקודת המבט היהודית בעניין זה.

המבט היהודי

1. **האיסור לצער ולפגוע בכל אדם.** התורה אוסרת על האדם לצער את זולתו. כל התנהגות הפוגעת בזולת אסורה על פי ההלכה ומנוגדת באופן מהותי לתורת ה'. בתלמוד מסופר על גוי שבא אל הלל הזקן וביקש להתגייר ושלמד אותו את כל התורה על רגל אחת. השיב לו הלל: "דעלך שני לחברך לא תעביד [=מה ששנא עליך, לחברך לא תעשה]. זו היא כל התורה כולה. ואידך פירושה הוא. זיל גמור [וההוא, כלומר שאר התורה, היא רק פירוש לכלל הזה]".
2. **האיסור לפגוע בבעל מוגבלות.** נוסף על האיסור לפגוע בכל אדם, התורה מקפידה במיוחד על צערם של מי שעשויים להיפגע בקלות. משום כך, התורה אוסרת במיוחד להונות את הגר או היתום או האלמנה.²
3. **הפליית האדם לרעה היא אחת מצורות הפגיעה החמורות ביותר.** הפליית האדם פוגעת בו. חכמינו התייחסו בחומרה רבה לחכם שפגע ברגשותיו של אדם שמראהו לא היה נאה וקבעו כי אם זו דעתו, עליו להתלונן בפני בורא העולם שעשאו (תענית כ ע"ב). והשיאו חכמים עצה טובה לאדם (משנה, אבות, פרק ד, משנה כ): "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו". משום כך, קובע החוק שוויון זכויות למי שהוא בעל מוגבלות (סעיף 1), מפני שפגיעה בזכויותיו היא בגדר פגיעה בכבוד האדם.
4. **היחס המיוחד לאפליה בגלל העבר של עם ישראל.** היהודים סבלו מאפליה מאז ומעולם, ומשום כך התורה מצווה אותנו במיוחד על אהבת הגר (שמות כג, ט): "וְגֵר לֹא תִלְחָץ, וְאַתָּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם".³ על כן, שומה עלינו, יותר מכל העמים, להיות רגישים יותר לאפליה ולפעול לתיקונה.

לסיכום: רבני "צהר" תומכים בהצעת החוק המקדמת ייצוג הולם לבעלי מוגבלות ומונעת פגיעה בהם ובכבודם.

- ¹ ראה למשל דו"ח הגיוינט, "אנשים עם מוגבלויות בישראל: עובדות ומספרים" משנת 2014, עמ' 6, באתר http://brookdaleheb.jdc.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/FACTS_FIGURES2014-HEB.pdf
- ² כלשונו של "ספר החינוך" (מצווה סג): "שנמנענו מלהונות הגר אפילו בדברים, והוא אחד מן האומות שנתגייר ונכנס בדתינו [...]". ואף על פי שאנו מוזהרים בזה בישראל. וזה כיון שנכנס בדתינו הרי הוא כישראל. הוסיף הכתוב לנו אזהרה בו [...] לפי שענין האונאה אליו קרובה יותר מבישראל, כי הישראל יש לו גואלים שתובעין עלבוננו".
- ³ וראה דבריו של הרש"ר הירש בפירושו לפסוק זה: "פתחה וקידשה התורה את שני היסודות החברתיים של המדינה בישראל: יסוד השוויון הגמור לפני החוק, ויסוד האהבה והחסד כלפי כל בני החברה הנזקקים לעזרה".